

Rudolf Firkušný

a

Přerov

Převzata z - Wikipedie, další informace z www
a doplněno z vlastního archivu - svatba 9 června 1965

Jiří Rosmus

Rudolf Firkušný (11. února 1912, Napajedla

– 19. července 1994 Staatsbourg, stát New York, USA)

Rudolf Firkušný byl český klavírista světového jména. Proslavil se mimořádnou hudebností, expresivním projevem a skvělou technikou hry. Jeho repertoár sahal od raného klasicismu až po modernu první poloviny 20. století. Od roku 1948 žil ve Spojených státech. Po pádu komunistického režimu se chtěl vrátit do vlasti a usadit se v Praze. Často zde s velkým úspěchem hrál, ale záměr se mu už nezdařil - zemřel náhle v červenci 1994. Úspěchu dosáhl nejen svým výjimečným nadáním od dětského věku, ale též houževnatým úsilím, spojeným s vynikajícím smyslem pro sloh a stavbu každého díla. Kritikou je stavěn mezi přední klavíristy 20. století.

Dětství

Rudolf absolvoval základní hudební studia, aniž by však šlo o výuku v pravém slova smyslu. V roce 1917 však došlo ke šťastnému setkání malého Rudolfa s velikánem české hudby Leošem Janáčkem. Ten rozpoznal mimořádné hudební nadání pětiletého chlapce a svěřil zázračné dítě do péče profesionálních učitelů. Janáčková varhanní škola byla v roce 1919 povýšena na samostatnou konzervatoř. Hudební teorii učil žáčka sám Janáček, výchovy klavírní hry se ujala Růžena Kurzová, manželka tehdejšího nejvýznamnějšího českého klavírního pedagoga Viléma Kurze. 14. července 1920 poprvé Firkušný, coby osmiletý sólista veřejně vystoupil. Hrál Griega, Mozarta, Dvořáka i Chopina. Kritiky byly příznivé a koncertů přibývalo. Nejvýznamnější se uskutečnil 14. ledna 1923, kdy jedenáctiletý Rudolf vystoupil v Praze poprvé jako sólista České filharmonie s Mozartovým Koncertem D-dur s velkým úspěchem. Rychle rozšiřoval svůj repertoár a jeho rychlý umělecký vzestup byl strmý. První zahraniční koncert se uskutečnil v říjnu 1926 ve Vídni, kde tradičně přísná hudební kritika i publikum přijaly s nadšením nový objev z Československa. Další cesty vedly do Berlína (1927) a Paříže (1928). Jako patnáctiletý též zahrál prezidentu Masarykovi. Masaryk ho ocenil vysokým honorářem a poskytl mu stipendium k dalšímu studiu. Na jaře 1927 Rudolf Firkušný absolvoval u prof. Viléma Kurze v mistrovské třídě konzervatoř v Brně a v roce 1930 maturoval na bučovickém gymnáziu.

Mladá léta

Masarykovo stipendium umožnilo Firkušnému studovat v Paříži u profesora Cortota, kde se seznámil s francouzskou klavírní školou. Německou klavírní školu si osvojil v Berlíně u profesora Artura Schnabela. Současně rozšiřoval i svou koncertní činnost. Jméno osmnáctiletého klavíristy znala celá hudební Evropa. Koncertoval v Rakousku, Francii, Itálii,

Německu a ve Velké Británii. V roce 1931 ukončil závěrečným koncertem na Žofíně mistrovskou školu pražské konzervatoře, podle vyjádření profesora Kurze „jako dokonalý virtuos“. V roce 1933 uvedl do té doby často opomíjený Dvořákův Koncert g-moll v úpravě svého učitele Viléma Kurze, z něhož se rázem stala pevná součást repertoárů světových klavíristů. Do vypuknutí 2. světové války koncertoval Firkušný ve všech zemích Evropy, přičemž kladl důraz na českou hudbu (Smetana, Dvořák, Janáček, Suk, Martinů), která se stala osou jeho širokého repertoáru, kde vedle klasiky nechyběla ani díla soudobá. V USA koncertoval poprvé v roce 1938. S českým publikem se rozloučil koncertem s Českou filharmonií pod taktovkou Rafaela Kubelíka 3. března 1939.

Vrcholné období

Koncert byl věnován uprchlíkům z oblastí obsazených Němci. Následující zahraniční turné bylo vlastně už emigrací. Žil nejprve v Paříži v komunitě českých umělců. Exilová vláda ho vysílala na propagační koncerty české hudby. Po okupaci Francie se v roce 1940 dostal přes Španělsko do Lisabonu, odkud už jeho cesta nadlouho vedla přes oceán do New Yorku. Ve Spojených státech začal koncertovat v roce 1941. Postupně hrál se všemi významnými americkými tělesy (Newyorská filharmonie, Philadelphia, Boston, Chicago, Cleveland, Pittsburgh) a dirigenty (Stokowski, Charles Munch, ad.). Do vlasti se vrátil po osvobození jako uznávaný světový a největší český pianista všech dob. S Rafaelem Kubelíkem triumfoval Dvořákovým klavírním koncertem na 1. ročníku Pražského jara 1946. Po komunistickém puči v roce 1948 musel ovšem opět zvolit emigraci do USA.

Na dlouhá léta se vzdálil domácímu hudebnímu životu. Hrál postupně nejen v USA, ale opět i v západní Evropě (včetně velkých festivalů ve Vídni, Salcburku ad.), Austrálii, Japonsku, Singapuru, Hongkongu a Izraeli. O jeho koncerty se ucházel i Sovětský svaz, což byl ovšem pro umělce nepřijatelný krok. V době politického uvolnění v šedesátých letech zajížděl za matkou do vlasti a v roce 1965 si z Brna odvezl i manželku Taťánu, s níž měl posléze dvě děti.

Závěr života

Dlouholeté odloučení od vlasti skončilo až pádem totality v roce 1989. Tehdy bylo Rudolfu Firkušnému však již 77 let. Hned v roce 1990 se zúčastnil Pražského jara. S Rafaelem Kubelíkem a Českou filharmonií na něm provedli 2. klavírní koncert Bohuslava Martinů. Koncertoval v Praze, Brně i rodných Napajedlích. V témže roce získal čestný doktorát Univerzity Karlovy, posléze i Masarykovy univerzity v Brně (1993), a Řád T.G.M. Rudolf Firkušný se při svých zájezdech do vlasti snažil všestranně pomáhat - věnoval své honoráře uměleckým školám a institucím, pro Janáčkově akademii múzických umění v Brně vytvořil Nadaci Rudolfa Firkušného, která podporuje nejlepší studenty školy. Chtěl se natrvalo usadit v Praze, ale záměr se mu již nezdařil. Ve svém letním sídle blízko New Yorku podlehl 19. července 1994 těžké chorobě. Je pohřben spolu se svou ženou Taťánou v Brně.

Výběr z diskografie

- Ludwig van Beethoven: Sonatas No. 8 in C minor, op. 13 „Pathetique“; No. 14 in C sharp minor, op. 27 „Moonlight“. Capitol
- Ludwig van Beethoven: Concerto No. 3 in C minor, op. 37. New York Philharmonic, Guido Cantelli. AS Disc
- Ludwig van Beethoven: Concerto No. 5 in E flat major, op.73. Pittsburgh Symphony Orchestra, William Steinberg. Capitol, Decca
- Ludwig van Beethoven: Sonata No. 3 in E flat major, op. 12, for violino and piano; Mozart: Sonata in C major K 296 for violino and piano. Erica Morini (violino), Rudolf Firkušný (piano). Decca
- Ludwig van Beethoven: Sonata No. 8 in G major, op. 30, for violino and piano;
- Jiří Antonín Benda: Sonata No. 9 (Dusík, Voříšek, Tomášek). VOX Candide
- Johannes Brahms: Sonatas No. 1 in F minor, op. 120, for viola and piano; No. 2 in E flat, op. 120, for viola and piano. William Primrose (viola), Rudolf Firkušný (piano). Capitol
- Johannes Brahms: Firkušný plays Brahms. Capitol
- Johannes Brahms: Sonata No. 3 in D minor, op. 108, for violino and piano. Erica Morini (violino), Rudolf Firkušný (piano). Decca
- Claude Debussy by Firkušný. Capitol
- Claude Debussy: Estampes. Sugano Disc 2002.
- Antonín Dvořák: Koncert pro klavír a orchestr g-moll, op. 33. Česká filharmonie, Rafael Kubelík. Multisonic.
- Antonín Dvořák: Piano Quartets, op. 23 31, and 87, Bagatelles, op. 47. Juilliard Quartet, CBS
- Fryderyk Chopin: Sonata No. 3 in B minor, op. 58., Nocturno in E flat, Polonaise in C minor, Scherzo in B flat minor, Barcarolle, Waltz in C sharp minor, Nocturno in D flat, Grande valse brillante. Capitol
- Leoš Janáček: Concertino pro klavír, 2 housle, klarinet, fagot a lesní roh; Capriccio pro klavír a dechový ansámb. Česká filharmonie, Václav Neumann. Supraphon, (CD).
- Leoš Janáček: Complete Works for Piano. Bayerische Rundfunk Symphony Orchestra, Rafael Kubelík
- Bohuslav Martinů: Klavírní koncert č. 2. Česká filharmonie, Jiří Bělohlávek. Supraphon 1990).
- Bohuslav Martinů: Piano Works. BMG R32C-1176.
- Wolfgang Amadeus Mozart: Fantasia in C minor K. 475; Sonata in C minor K. 396. Columbia ML 4356.
- Modest Petrovič Musorgskij: Pictures at an exhibition; Deutsche Gramophon Gesellschaft
- Maurice Ravel: 3 piano pieces. Deutsche Gramophon Gesellschaft
- Franz Schubert: Impromptus, op. 90, 142. Columbia
- Bedřich Smetana: České tance. Capitol P 8372.
- Bedřich Smetana: Fantasie in C major, op. 17, Trio G moll. Firkušný - Kaufmann Van den Burg. Columbia
- Jan Václav Tomášek: Eclogue. VOX Candide
- Jan Voříšek: Impromptu No. 4, op. 7. VOX Candide

Biografická a odborná literatura

Seznam děl

v databázi Národní knihovny ČR, jejichž autorem nebo tématem je

Rudolf FirkušnýBeith, Richard; Melville-Mason, Graham: Rudolf Firkusny. Essex: The Dvorak Society, 1999. ISBN 0-9532769-0-2

Dr.Zdeňka Böhmová-Zahradníčková: Vilém Kurz (SNKL n.p. Praha 1954)

Dubal, David: Reflections from Keyboard: The World of the Concert Pianist. New York: Summit Books, 1984. ISBN 0-671-49240-3

Kozderka, Richard: Život Rudolfa Firkušného v datech

Laurence, A.: My Studies with Firkušný (1998)

Mach, Elyse: Great Contemporary Pianists Speak for Themselves. New York: Dover Publications, 1991. ISBN 0-486-26695-8

Marcus, Adele: Great Pianists Speak. Neptune, New Jersey: Paganiana Publications, 1979. ISBN 0-87666-617-9

Noyle, Linda J.: Pianists on Playing. Maryland: The Scarecrow Press, 1987, reprint 2000). ISBN 0-8108-3889-3

Schonberg, Harold C., The Great Pianists (New York: Simon and Schuster, 1987, 1963). ISBN 0-671-64200-6

Svobodová, M.: Rudolf Firkušný (1988)

Šafařík, Jiří: Rudolf Firkušný. Brno: Universitas Masarykiana, 1994. ISBN 80-85834-10-3

Vrkočová, Ludmila: Slovníček hudebních osobností. 1999. ISBN 80-901611-5-4

Externí zdroje : <http://www.brno.cz/index.php?nav01=2447&idosobnosti=173>

Rudolf Firkušný u příležitosti udělení čestného doktorátu JAMU 7.10.1993

Klavírní virtuos, čestný doktor filozofie Univerzity Karlovy Rudolf Firkušný se narodil v Napajedlích jako nejmladší ze tří dětí místního notáře. Když mu byly tři roky, zemřel mu otec a matka s rodinou se přestěhovala do Brna, kde se záhy výrazně projevil chlapcův mimořádný talent. Jeho neobyčejná náklonnost k hudbě, vynikající hudební sluch a paměť zaujaly Leoše Janáčka, který ho podrobil důkladné zkoušce a rozhodl o jeho dalším hudebním školení, nad nímž si vzal osobní dohled. Sám ho učil hudební teorii a základům kompozice, profesorka Růžena Kurzová na brněnské konzervatoři a později její manžel prof. Vilém Kurz na pražské mistrovské škole se postarali o jeho pianistický rozvoj. Přes nesporné úspěchy na domácích i zahraničních pódii, které zahájil ve věku osmi let veřejným koncertem v Praze, Rudolf Firkušný systematicky pracoval na svém pianistickém zdokonalování a na celkovém hudebním vzdělávání i po ukončení konzervatorních studií. Ve třicátých letech absolvoval v Itálii letní kurz u vynikajícího klavírního pedagoga Arthura Schnabela, ve studiu kompozice pokračoval po Janáčkově smrti ve třídách Rudolfa Karla a Josefa Suka v Praze. Konec dvacátých let a léta třicátá přinesla Rudolfu Firkušnému řadu zahraničních koncertních cest do Vídně, Německa, Itálie, Francie a Anglie, v roce 1938 stanul poprvé na americké půdě. Kritiky z té doby se shodují v konstatování, že mladý český pianista dorostl ve svých dvaceti letech světového formátu. Až do počátku nacistické okupace se Firkušný mezi zahraničními zájezdy stále vracel domů – do Brna, kde měl rodinné zázemí a věrné přátele, pro něž si vždy našel čas, aby jim v Besedním domě zahrál.

Promoce

Aniž by tušil, že je to téměř natrvalo, odjel z Brna v květnu 1939 do Paříže, kde se připojil ke skupině českých umělců, k nimž patřil i Bohuslav Martinů a nadějná brněnská skladatelka Vítězslava Kaprálová. Celý následující rok 1940 se Firkušný snažil svým nejvlastnějším prostředkem, tj. hudbou českých Mistrů Smetany, Dvořáka, Janáčka, Suka i současných skladatelů – Martinů, Kaprálové a Bořkovce – burcovat vědomí západoevropské veřejnosti ve prospěch přepadeného Československa.

Ve čtyřicátých letech si musel tvrdě vybojovat postavení koncertního pianisty ve Spojených státech. Obstál v nesmírně silné konkurenci evropských emigrantů i domácích amerických umělců. Zvítězil nejen svým pianistickým uměním, v němž brilance, elegance a stylová interpretace širokého repertoáru počínajícího Bachem až po tehdejší americké současníky Coplanda a Barbara, byly nejčastěji zmiňovanými přednostmi jeho hry, ale zejména nevšední citovou hloubkou a českým repertoárem. Stejně jako na svém prvním závažném vystoupení v Chicagu u příležitosti 100. výročí Dvořákova narození znovu objevil Američanům zapomenutý Dvořákov klavírní koncert, tak později uváděl na obou amerických kontinentech, v Austrálii a v asijských kulturních centrech premiérově klavírní skladby Smetanovy, Sukovy, Janáčkovy a díla Bohuslava Martinů, s nimiž ho po léta pojilo vřelé přátelství. Na jeho koncerty chodili posluchači, včetně kolegů klavíristů, za poznáním neznámých děl českých mistrů, která se pod jeho rukama rozeznávala v plné kráse a závažnosti uměleckého sdělení.

Snad největším paradoxem je, že největší český pianista byl americkým občanem. Rudolf Firkušný se dobrovolně zvolil těžký úděl emigranta, aby mohl svobodně šířit slávu české hudby po všech kontinentech. Více než 40 let odmítal s krajním sebezapřením vystoupit na koncertní pódium rodné země, která svým obyvatelům nepřiznávala základní práva svobodného člověka. Od totalitního režimu se nekompromisně distancoval a vrátil se až po jeho pádu.

Datum promoce 7.10.1993

**Přednáška Rudolfa Firkušného u příležitosti udělení čestného doktorátu
JAMU 7.10.1993**

**Vaše Magnificence,
vážená paní rektorko,
spectabilés,
páni děkani a proděkani,
honorabilis pane promotore,
ážení přítomní,**

dovolte, abych poděkoval za doktorát mně udělený Janáčkovou akademií múzických umění v Brně. Jsem si vědom cti, již mně prokazujete. Nemohu se vyhnout třem důvodům, které mne při tomto ocenění zvláště těší. Dostává se mi, za prvé, tohoto čestného titulu v Brně, ve městě, s nímž je spjatý důležitý čas mého zrání a jež považuji za východisko své umělecké cesty. Do Brna se vždy vracím rád, třebaže to bylo na mých poutích světem často jen ve formě myšlenek i vzpomínek na přátele, na konservatoř, na ulice, náměstí i parky města, na jeho kostely – a Bůh mi byl přízniv, když jsem si mohl vzít choť, která z moravské metropole pochází.

Za druhé pak doktorát – dokonce první, jak jsem byl zpraven, jež umělecká učiliště mohou udělovat podle nových zvyklostí – mi uděluje akademie, která nese jméno mého milovaného pedagoga Leoše Janáčka. Dnes si uvědomuji, jakého se mi dostalo privilegia, učit se u tohoto vynikajícího skladatele a na výsost citlivého člověka. Je nás málo, kdo si pamatují jeho tvář, pohyby, melodii řeči. Spontánně a rád se řadím mezi ty, kteří se pokoušejí obdiv ke skladateli Janáčkovu vrátit interpretací jeho díla.

Nemusím vás přesvědčovat, jakou radostí se naplňuje běh mého života, když mohu sledovat celý ten čas, jak nezadržitelně stoupala a stále stoupá jeho tvůrčí autorita po veškerém kulturním světě.

Konečně, třetím důvodem intensivního prožitku této slavnostní chvíle je sepjetí Brna a jeho vysokého školství se zdejší Alma Mater, Masarykovou univerzitou. Také jméno, činnosti a myšlenky Tomáše Garrigua Masaryka představují jeden ze základních symbolů v mém životě. Vskutku, byl to on, který celý náš národ, zvláště pak naši poválečnou generaci učil novému způsobu demokratického žití, jehož láska k pravdě byla nám příkladem, jehož důsledná úcta ke svobodě člověka byla pro nás víc než jen praktickou radou; stala se životním návodem. Věrnost jeho ideálům stála v pozadí mého rozhodnutí dát za nacistické okupace své síly úsilí o osvobození naší země ze jha diktátorských bot a nedlouho po dosažení tohoto cíle zvolit znovu exil, když Československo upadlo pod jařmo komunistického totalitarismu a tmářství. Není pak krásné, když dnes v obnovené svobodě se můžeme na půdě Brna přihlásit ke dvěma velkým osobnostem našich dějin a kultury, Leoši Janáčkoví a Tomáši G. Masarykoví?

Patřím věkem ke staré škole a proto mi dovoluťe ocitovat z Catonových jednověří, že doctrina est fructus dulcis radicis amarae, že vzdělání je sladký plod hořkého kořene. Ona hořkost či trpkost platí pro objem vykonané práce, jež není nikdy snadná a bez obětí času, sebekázně, píle, soustředění. Avšak bez pracovního vypětí není cesta ke vzdělanosti možná. Konečně, bez vzdělanosti nelze si dnes představit ani jakoukoliv tvůrčí činnost, včetně tvorby umělecké. Potvrzuje mi to veškerá má životní a umělecká zkušenost. Přináší ovšem i radost a uspokojení z díla, pocit, že tvůrčí úsilí nebylo a není marné, ba něco navíc: udržuje mysl mladou a svěží. Tož, v tomto směru se odvažuji přijmout vaši velkolepou poctu, věda dobře, že mne nezbaví povinnosti dále se vzdělávat v řeholi každodenní práce.

hrob Rudolfa Firkušného

čestný doktorát - Univerzita Karlova (1990)
- Masarykova univerzita (1991)
- JAMU (1993 - její první čestný doktor)

vyznamenání a pocty - Řád Tomáše Garrigua Masaryka I. třídy (1991)

jiné pocty - Cena Nadace Universitas Masarykiana in memoriam (1994)

poznámky:

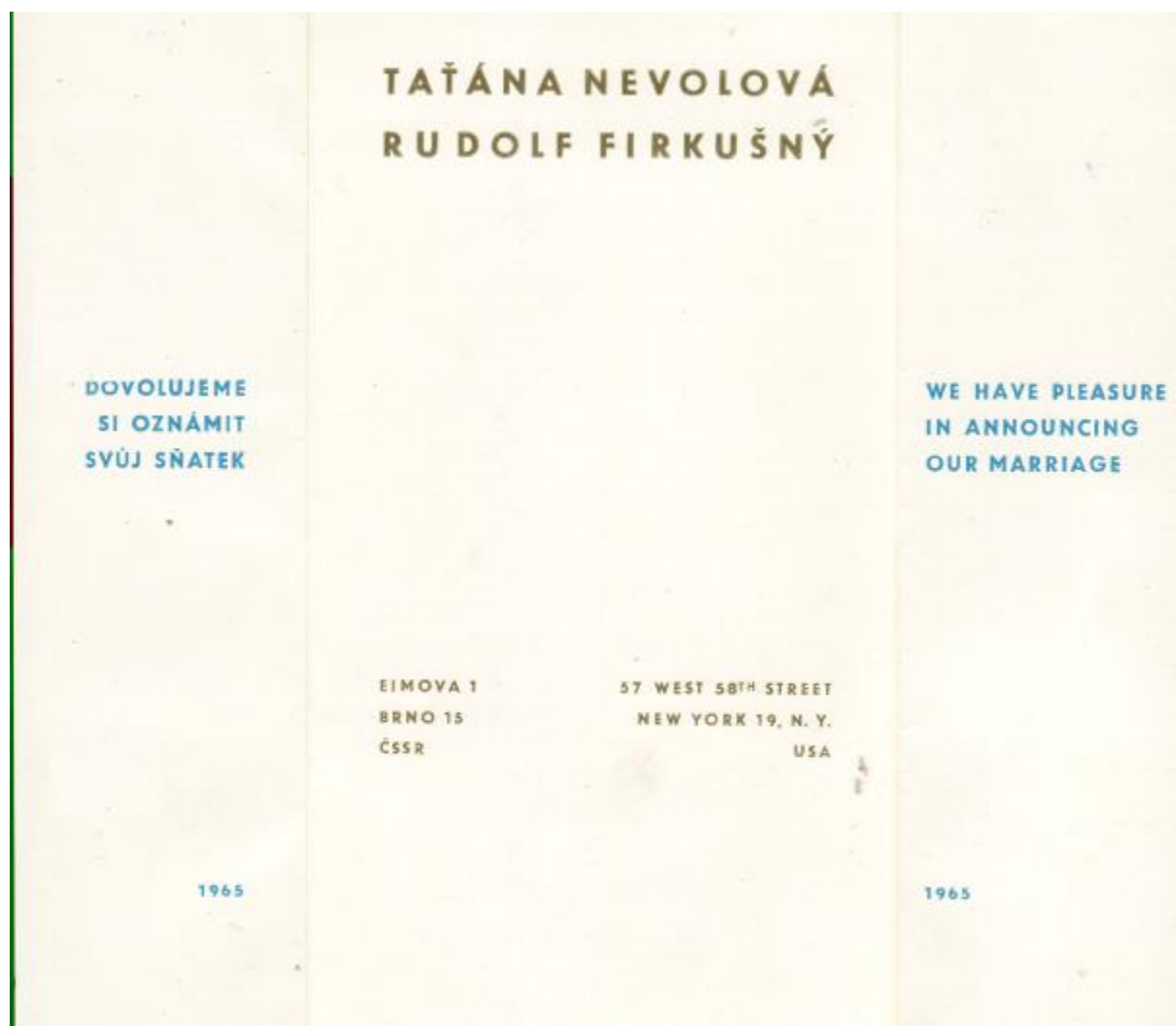
Dne 10. září 2007 se díky společnému úsilí umělcovy rodiny, Janáčkovy akademie múzických umění a města Brna naplnilo přání umělce a jeho paní, aby jejich osatky spočinuly v Brně (popel uznávaného světového a největšího českého pianisty všech dob a jeho paní Tat'ány Firkušné-Nevolové spočinul na čestném pohřebišti Ústředního hřbitova v Brně v blízkosti hrobu Leoše Janáčka).

Pietního aktu se zúčastnili první náměstkyně primátora města Brna Barbora Javorová, zástupci brněnských vysokých škol a také umělcovy děti Veronique a Igor.

.....

Foto příloha
z archivu Jiřího Rosmuse

Svatba
9. červen 1965

svatební oznámení

archiv J Rosmus

vstup do obřadní síně

Svatební obřad sezdávající předseda MNV Karel Rosmus

tak a jsou na řadě prstýnky

**první blahopřání novomanželům
od předsedy MNV Karla Rosmuse**

před radnicí a odjezd na svatební hostinu

slavnostní přípitek

společná polévka z jednoho talíře

12/11 1961

Vážný pane pánovče,
dovolené mi, abych Vám ještě jednou co
nejupřímněji poděkoval za Váš tak krásný
příjem při našem svátku. Celý oběd byl
přípraven se spěšnou péčí a pozorností, a
vždy budeme rádi, když se na tyto chvíle.

Se srdečným pozdravem
— Váš
Karel Třemšný
v choti

poděkování za pěkný oběd

Světznámý český pianista Rudolf Firkušný hrál koncert české hudby v New Yorku k 50. výročí Čs. republiky.

Sestra R. Firkušného, paní M. Kasíková z Přerova, píše o tom z Ameriky svým přátelům: „22. 10. hraje bratr koncert k 50. výročí naší republiky samé české skladby. Začíná Bendou, Dusíkem, Myslivečkem, Tomáškem, dále následuje Dvořák, Novák, Janáček, Smetana...“

A o koncertu, kterému byla přítomna, píše pak v dalším dopise: Koncert byl nádherný. Bylo to skoro jako v Praze nebo v Brně. Slyšela jsi kolem mnoho češtiny a to člověka nevýslovně hladilo. Lidé seděli a domů ani nechtěli. Applaus byl vstoje — to je největší vyznamenání pro umělce tady. Kritika moc ocenila bratrovo češství a práci pro náš národ a nazvala jej šlechticem projevu. Však to byla hudební přehlídka naší minulosti i současnosti. Dvořákovy Variace a Novákova Sonáta Eroica — byly zde v USA hrány vůbec poprvé, takže to bylo do jisté míry i světové první provedení těchto skladeb. Byla to opravdu velmi krásná a opravdu pietní a slavnostní oslava našeho státního svátku a 50 let naší republiky.“

Nás Přerovany jistě těší tato zpráva, vždyť Rudolf Firkušný je tak trochu i náš, neboť se dne 9. června 1965 v Přerově oženil s brněnskou rodačkou Tatánou Nevolovou. Zde tedy začalo jejich překrásné rodinné štěstí. Dnes mají už dvě rozkošné děti — dvouletou Veroníčku a půlročního Igora.

článek z regionálních novin a Vánoční přání K Rosmusovi

